

Asia: VN/33301/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit

Turun ammattikorkeakoulu pitää työttömyysturvalain muutosta kannatettavana. Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä.

Lakimuutos tukee työttömän henkilön edellytyksiä hankkia uutta tai täydentävää osaamista parantaakseen mahdollisuuksia työllistyä.

Mahdollisuus suorittaa opintoja työttömyysetuudella helpottaisi myös ensikertalaisuuden menettäneiden eli aikaisemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden tai korkeakoulun tutkinto-opiskelupaikan vastaanottaneiden mahdollisuutta jatkokouluttautumiseen ja alanvaihtoon.

Työllistymisen edellytysten kannalta on usein hyödyllistä suorittaa jonkin verran laajempia kokonaisuuksia kuin mitä työtön voi nykyisen lainsäädännön puitteissa opiskella menettämättä työttömyysetuuttaan.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Turun ammattikorkeakoulu pitää muutoksia erittäin tarpeellisena. Tällä hetkellä lainsäädäntö on sekavaa ja aiheuttaa ohjauspainetta myös korkeakouluissa. Lakimuutoksen myötä tilanne selkeytyy niin korkeakoulun kuin työttömän työnhakijan kannalta. Avoimen korkeakouluopintojen keskeyttäminen vähenee samoin kuin työttömän henkilön opiskeluun liittyvien selvitysten antamisesta aiheutunut hallinnollinen työ.

Mahdollisuus suorittaa opintoja työttömyysetuudella helpottaa myös ensikertalaisuuden menettäneiden eli aikaisemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden tai korkeakoulun tutkinto-opiskelupaikan vastaanottaneiden mahdollisuutta jatkokouluttautumiseen ja alanvaihtoon.

3. Huomionne työvoimapolveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Muutoksen jälkeen työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina ei voisi enää suorittaa avoimen korkeakoulun opintoja. Koska työttömyysturvalaissa mahdollistettaisiin 25 vuotta täyttäneille työnhakijoille rajaton mahdollisuus opiskella avoimia korkeakouluopintoja ilman vaikutusta työttömyysetuuteen, mahdollisuus omaehtoiseen opiskeluun avoimessa korkeakoulussa ei ole muutoksen jälkeen tarpeellista.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista

Muutoksen myötä alle 25-vuotiaiden kotoutuja-asiakkaiden työttömyysetuudella tuettujen avointen korkeakouluopintojen opiskelumahdollisuudet päättyvät.

Yksi esityksen vaikutusarvion keskeisistä epävarmuuksista liittyy hallituksen puoliväliriihessä 2025 tekemään linjaukseen, jossa tutkinnon suorittaminen avoimilla korkeakouluopinnoilla tullaan myöhemmin mahdollistamaan. Tällä hetkellä avoimen väylän kautta siirtyy vuosittain tutkinto-opiskelijaksi noin 6 000 opiskelijaa. Määrä on nykyisin melko vähäinen, mikä rajoittaa mahdollista riskiä opintoetuksien korvautumisesta työttömyysetuudella.

5. Miten arvioitte tutkinnon suorittamista koskevan esityksen ja työttömien avoimen opiskelun helpottamisen yhteisvaikutuksia? Pidätekö todennäköisenä, että avointen korkeakouluopintojen kautta tutkinnon suorittavien osuus tulee kasvamaan merkittävästi verrattuna nykyisen avoimen väylän volyyymiin?

Turun ammattikorkeakoulu pitää epätodennäköisenä, että työttömien avoimen opiskelun helpottaminen ja mahdollisuus opiskella tutkinto maksullisena avoimessa korkeakoulussa tuottaisivat merkittäviä yhteisvaikutuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelussa oleva tutkinto avoimessa korkeakoulussa -malli lähtee siitä, että opiskelu hinnoitellaan täyskatteelliseksi. Tällöin yhden lukuvuoden opintojen hinta voi olla esimerkiksi 10 000 euroa. Korkeakoulut ovat ennakoineet, että maksullisen tutkintokoulutuksen kysyntä tulisi olemaan hyvin marginaalista.

Verrattuna nykyiseen avoimen väylän kautta tutkintokoulutuksen valittujen suorittamiin tutkintoihin nähden, tutkinnon maksullisena suorittavien määrä tulee olemaan mitättömän pieni. Jo nykyinen avoimen korkeakouluopintojen säädely hinnoittelu rajaa merkittävästi halukkuutta suorittaa tutkintoon sisältyviä opintoja maksullisesti avoimessa ammattikorkeakoulussa. Myös avoimen ammattikorkeakoulun opintotarjonnan niukkuus rajoittaa opiskelumahdollisuuksia ja vaikutusarviossa mainitun lukitusvaikutuksen riskiä.

Hallitus nosti keväällä 2024 avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksuja 15 eurosta 45 euroon yhtä opintopistettä kohden. Toistaiseksi maksuja on korotettu maltillisesti.

6. Miten arvioitte, että tutkinnon suoritusoikeus avoimien korkeakouluopintojen kautta muuttaisi opintomaksuja

Opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelussa olevan tutkinto avoimessa korkeakoulussa -malli lähtee siitä, että tutkintokoulutus avoimessa korkeakouluopetuksessa hinnoitellaan täyskateelliseksi. Hallituksen kevään 2025 puoliväliriihessä linjattiin myös, että avoimen korkeakoulutuksen maksusääntelyä vapautetaan, jotta korkeakoulut voisivat paremmin kattaa avoimesta koulutuksesta niille aiheutuvia kustannuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun tiedon mukaan ministeriö ei kuitenkaan ole valmistelemissa maksukaton purkamista muista avoimen korkeakoulun opinnoista, joissa hinta saa asetuksen perusteella olla enintään 45 eur/op. Turun ammattikorkeakoulussa opintomaksut ovat selvästi kattoa alempia, 8–15 eur/op. Nykyisen avoimen ammattikorkeakoulun opintojen kysynnän perusteella voidaan olettaa, että mahdolliset hintojen korotukset tulevat olemaan maltillisia. Toistaiseksi korkeakoulu kattaa avoimen korkeakouluopetuksen kustannukset pääosin korkeakoulujen rahoitusmallin kautta määräytyvän valtionrahoituksen avulla.

Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen kannalta oleellisempi kysymys on opintojen asema ammattikorkeakoulujen kansallisessa rahoitusmallissa. Jos jatkuvan oppimisen opinnot poistettaisiin vuonna 2028 alkavalla kaudella rahoitusmallista, avointen ammattikorkeakouluopintojen tarjonta todennäköisesti romahtaisi opeasti rahoitusmallin julkistamisen jälkeen. Tällöin myös työttömyysturvain muutos ja avoimet korkeakouluopinnot menettäisivät merkityksensä työllistymismahdollisuuksien parantamisen ja osaamisen kehittämisen keinona.

Kantola Ismo
Turun AMK